SEJ
SPOŁECZEŃSTWO
EDUKACJA
JĘZYK

Tom 20/2024, ss. 167-176
ISSN 2353-1266
e-ISSN 2449-7983
DOI: 10.19251/sej/2024.20(13)
www.sej.mazowiecka.edu.pl
Otrzymano: 31.07.2024
Zaakceptowano: 03.12.2024
Opublikowano: 30.12.2024

Agata Ścigocka
Akademia Mazowiecka w Płocku

INDYWIDUALIZACJA W SZKOLE ORAZ JEJ KORZYŚCI

Individualization in school and its benefits

Streszczenie

Coraz większą uwagę przykłada się do zrozumienia indywidualności każdej jednostki, albowiem każde dziecko odznacza się mniejszymi, większymi lub nadzwyczajnymi możliwościami, a poprzez ich różnorodność posiada indywidualne potrzeby edukacyjne. Celem nadrzędnym nauczania zatem staje się traktowanie każdego ucznia jako odrębnej jednostki, tym samym uznając jej indywidualność za godną poszanowania. W artykule zostanie wyjaśnione samo pojęcie indywidualizacji w różnych ujęciach, podane, dlaczego indywidualizacja jest tak ważna oraz jakie płyną z niej korzyści. Co więcej, w artykule opisane zostało, jak uczniowie różnią się od siebie i jak wpływa to na ich przyswajanie wiedzy. Na sam koniec przedstawiono przydatne wskazówki dla nauczycieli odnośnie

Summary

More and more attention is being paid to understanding the individuality of each individual, because, as we know, each child has smaller, larger or extraordinary abilities, and through their diversity has individual educational needs. The primary goal of teaching is therefore to treat each student as a separate individual, thereby recognizing their individuality as worthy of respect. The article will explain the concept of individualization in various approaches, why individualization is so important and what benefits flow from it. Moreover, the article describes how students differ from each other and how this affects their acquisition of knowledge. Finally, useful tips for teachers regarding the individualization of education in schools are presented.

do indywidualizacji nauczania w placówkach szkolnych.

Słowa kluczowe: indywidualność, uczeń, szkoła

Keywords: individuality, student, school

Wprowadzenie

Jak podaje Hanna Hamer, w centrum nauczania efektywnego powinien znajdować się uczeń. Natomiast dla nauczyciela powinny być ważne jego zainteresowania, potrzeby, opory, bariery, potencjalny dyskomfort oraz sposoby motywowania podopiecznego, w taki sposób, aby nauka stanowiła w pełni satysfakcjonujące, stymulujące wyzwanie. Hamer twierdzi, że właśnie taka edukacja jest najbardziej skuteczna. Przywołuje jako dowód prawo efektu mówiące o tym, że jako ludzie dążymy do takich przeżyć, które dostarczą nam pozytywnych emocji, natomiast unikamy sytuacji przykrych oraz negatywnych uczuć. W edukacji szczególnie ważna okazuje się motywacja, gdyż jest funkcją, która zaspokaja potrzeby wyższego rzędu, takie jak potrzeba szacunku (przez co rozumie się akceptację, uznanie), potrzeba samorealizacji, robienia czegoś, do czego ma się predyspozycje oraz potrzeba poznawcza, czyli chęć posiadania wiedzy oraz zrozumienia świata. Efektywnym nauczaniem zatem można nazwać wzrost lub utrzymanie na wysokim poziomie motywacji ucznia do nauki, zarówno pod kierunkiem nauczyciela, jak i samodzielnej w domu, oraz nieustanny wzrost kompetencji ucznia (Hammer, 1994, 16–25).

1. Istota indywidualizacji

W prawnych uwarunkowaniach istnieją wzmianki odnośnie do indywidualizacji kształcenia, rozpoznania potencjału danego ucznia, jego mocnych oraz słabych stron, by później dobrać odpowiednie środki do wspomagania go. Odniesienia te można odnaleźć w Preambule *Podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej,* która jest Załącznikiem nr 2 do Rozporządzenia MEN z 14 lutego 2017 r. (Dz.U. 2017 poz. 356). Tekst odnosi się do pracy nauczycieli z uczniami. Zobowiązuje ich do podejmowania działań mających na celu zindywidualizowanie wspomagania rozwoju każdego podopiecznego, z uwzględnieniem jego potrzeb oraz możliwości. Natomiast wybór form indywidualizacji nauczania powinien opierać się na rozpoznaniu potencjału danego ucznia (2017, 13). Nauczyciel ma zatem za zadanie wpoić umiejętność samokształcenia, wspierać kreatywność oraz rozwój dziecka, dobierając odpowiednie metody postepowania.

Ryszard Więckowski indywidualizację w procesie nauczania sprowadzał do organizowania kształcenia, które już w samym założeniu uwzględnia zróżnicowanie klasy szkolnej. Przyjmował, że nie ma jednej, uniwersalnej metody i formy pracy, które

by wspierały ideę indywidualizacji (Magda-Adamowicz, Farnicka, 2018, 16–17). Z drugiej strony indywidualizacja może być postrzegana jako: sytuacje edukacyjne, w których uczniowie indywidualnie w tym samym, określonym czasie wykonują to samo zadanie (rozumiane jako praca indywidualna); różnicowanie kryteriów oraz oceny osiągnięć uczniów; indywidualizacja nauczania (nauczyciel uwzględniając poziom osiągnięć uczniów, tworzy stały podział na grupy w klasie); zróżnicowane zajęcia dla uczniów słabszych lub wyjątkowo zainteresowanych daną dziedziną (Magda-Adamowicz, Farnicka, 2018, 14).

Z Krystyna Kuligowska twierdzi, że *„Istota zasady indywidualizacji nauczania polegać powinna na uwzględnianiu przez nauczyciela indywidualnych różnic między uczniami. To uwzględnianie zróżnicowania uczniów może mieć dwojaki charakter (czyli można mówić o dwóch płaszczyznach realizacji zasady indywidualizacji nauczania), a mianowicie: a) przez ograniczanie różnic; b) przez dostosowywanie treści, metod, organizacji nauczania do indywidualnych różnic między uczniami"* (Kuligowska, 1975, 26–27). Oba podejścia skupiają się na kwestii zróżnicowania, jednakże w dwojaki sposób. Pierwsza propozycja indywidualizacji nauczania skupia się na różnicach jako na czymś, co trzeba zlikwidować. Należy zmniejszyć różnice pomiędzy poszczególnymi uczniami, wyrównać, ujednolicić ich poziom wiedzy oraz umiejętności. Druga autorka proponuje jak najszersze wykorzystanie różnic w celu podniesienia potencjału danego ucznia oraz zwiększenia jego motywacji do nauki poprzez adekwatne dostosowanie metod i treści do jego możliwości i potrzeb.

Jak głosi natomiast Karpińska, indywidualizacja to *„podstawowa zasada i wartość procesu wychowawczego i kształcenia polegająca na adekwatnym dostosowaniu oddziaływań oraz treści, metod i środków kształcenia do predyspozycji i możliwości osobowościowych oraz intelektualnych dziecka*" (Karpińska, 2016, 428). W jeszcze innym ujęciu indywidualizacja identyfikowana jest jako proces, który wspiera ucznia w kreowaniu własnego rozwoju oraz wspomaga przejmowanie odpowiedzialności przez niego (Reinhard, 2018, 139).

Obie definicje odnoszą się do indywidualizacji, jednocześnie podkreślają podmiotowość innych jednostek. Pierwsza skupia się na nauczycielu, natomiast druga okazuje zainteresowanie osobie uczącej się, uczniowi. Jednak w obu można dostrzec wspólny pierwiastek, którym jest dostrzeżenie w uczniu jednostki z własnymi potrzebami, zainteresowaniami, predyspozycjami, możliwościami zasługującymi na jak najlepsze rozwinięcie. Indywidualizacja kształcenia występuje więc wtedy, gdy nauczyciel podejmuje próby dostosowania procesu kształcenia do indywidualnych potrzeb dziecka.

Jak podkreśla Reinhard, zwracając uwagę na różne definicje oraz klasyfikacje indywidualizacji nauczania, można wysnuć kilka wniosków. Pierwszym z nich jest uświadomienie, że indywidualizację traktuje się instrumentalnie, stanowi ona najczęściej drogę do osiągnięcia innych, zewnętrznych celów, co dostrzegali m.in. Kuligowska

czy Krzysztof Kruszewski. Cele te związane są nierozerwalnie z realizowaniem przepisów szkolnych odnoszących się do wyrównywania szans edukacyjnych oraz poprawy wyników szkolnych ocen, jak również stanowią konsekwencję adaptacyjnego rozumienia funkcji szkoły.

Drugim wnioskiem, który wysnuwa Reinhard, są powody ograniczenia stosowania indywidualizacji w szkołach. Doszukuje się ich w przywiązaniu do istniejących ram szkoły, odnosząc się do powszechności, obowiązkowości, jednolitości programu, podziału na klasy według wieku czy jednostki lekcyjne oraz przeważającą rolę metody podającej w przekazywaniu wiedzy dzieciom. Dostrzega się podmiotowość ucznia, podkreślając jego niepowtarzalność jako jednostki oraz prawo do decydowania, kim chciałby zostać. Z drugiej jednak strony zaznacza, że takie podejście występuje jako wątek poboczny. Możliwość kształtowania samodzielności oraz ponoszenie odpowiedzialności za własną edukację przez uczniów to sytuacje traktowane jako niestandardowe w systemie szkolnym, co więcej najczęściej jest to przypisywane edukacji autorskiej oraz alternatywnej (Reinhard, 2018, 141).

Indywidualizacja w ujęciach pedagogicznych jest pojmowana w różny sposób zależnie od pedagoga, jednakże każda z definicji posiada wspólny mianownik, którym jest chęć dostrzeżenia wyjątkowości każdego dziecka, jego odmienności, a co za tym idzie konieczności dostosowania środków, form oraz sposobów nauczania do jego potrzeb. Jednakże z różnych względów idea ta nie jest wcielana w życie.

2. Dlaczego indywidualizacja jest ważna?

Każde dziecko posiada mniejsze, większe lub nadzwyczajne możliwości, a poprzez ich różnorodność indywidualne potrzeby edukacyjne. Celem nadrzędnym zatem staje się traktowanie każdego ucznia jako odrębnej jednostki, uznając jej indywidualność za godną poszanowania.

Zróżnicowanie uczniów obejmuje mniej i bardziej istotne różnice, jednak te istotne pod względem celi, procesów i wyników kształcenia, rozwijania uzdolnień i zainteresowań można podzielić na sześć grup, a mianowicie: 1. różnice w zasobie wiedzy, umiejętności, doświadczeniach, 2. różnice w przebiegu czynności poznawczych, 3. różnice w zainteresowaniach, 4. różnice w stosunku do pracy, w motywacji uczenia się, 5. różnice w stanie zdrowia, we właściwościach procesów nerwowych, 6. różnice w warunkach środowiskowych (Kuligowska, s. 22-25).

W pierwszym punkcie, w różnicach w zasobie wiedzy, umiejętności oraz doświadczeniach ważna jest nie tylko wiedza, doświadczenia wyniesione ze szkoły, ale również ze wszystkich środowisk w jakich przebywa uczeń, w tym dom, czy środowisko rówieśnicze, a także zależności miedzy wiedzą już posiadaną a przyswajaniem sobie nowej.

W punkcie drugim, mówiącym o różnicach w przebiegu czynności poznawczych, wyraźnie zaznaczone jest, że chociaż wszystkie czynności poznawcze, a mianowicie: spostrzeganie, uwaga, pamięć, myślenie wpływają na efekty uczenia się, to najbardziej różnicujące uczniów to: spostrzeganie, gdzie chodzi o ilość spostrzeganych elementów i istniejących pomiędzy nimi powiązań oraz myślenie, różnice powstają w stopniu konkretyzacji niezbędnej do kształtowania pojęć, dostrzeganiu cech istotnych, przy jednoczesnym odrzucaniu drugorzędnych w nowo poznanym pojęciu, różnice w stopniu samodzielności myślenia, w posługiwaniu się operacjami logicznymi (Kuligowska, s. 23).

W punkcie trzecim, różnice w zainteresowaniach podkreśla się, że na powstanie zainteresowań wpływa środowisko domowe, szkolne, a także właściwości psychofizyczne.

Punkt czwarty, różnice w stosunku do pracy, w motywacji uczenia się, dokonuje się swoistego podziału z zachowaniu oraz usposobieniu uczniów. Są uczniowie obowiązkowi, systematyczni, ale są również tacy, którzy wykonują wszelkie zadania na ostatnią chwilę, są tacy których motywuje kara, zła ocena, nagana ze strony nauczyciela czy rodzica, innych nagroda, zaspokojenie własnej ciekawości, pochwała (Kuligowska, s. 23-24).

Punkt piąty skupia się na różnice w stanie zdrowia, we właściwościach procesów nerwowych. Bierze się tutaj pod uwagę podatność na zmęczenie, co może być powodowane anemią, niewłaściwym odżywianiem się, przepracowaniem, niedospaniem bądź właściwościami procesów nerwowych, uczniowie różnią się od siebie wydajnością i tempem pracy, zdolnością do opanowywania reakcji emocjonalnych, łatwością do podporządkowania się wymaganiom otoczenia, są uczniowie otwarci, pewni siebie, ale są również nieśmiali i introwertyczni. Punkt szósty wiąże swoje zainteresowanie z różnicami w warunkach środowiskowych. Dla tego punktu głównymi czynnikami wpływającymi na ucznia są różnice w warunkach do pracy i wypoczynku w domu, różnice w zaspokajaniu podstawowych potrzeb psychicznych, jak potrzeba uznania, potrzeba życzliwości, różnice we wpływie domu na motywację dziecka do uczenia się, czy wpływie na wzbogacanie zasobu wyobrażeń, pojęć (Kuligowska, s. 24-25).

Osobno od podanych wcześniej różnic odróżniających od siebie jednostki można zauważyć u dzieci różne style uczenia się. Wiąże się to z tym, że uczymy się w różny sposób, ponieważ każda osoba ma preferowany sposób odbierania bodźców, komunikatów z zewnątrz. Koncepcja stylów uczenia się polega na założeniu, że ludzie różnią się między sobą pod względem tego, który z kanałów zmysłowych jest najbardziej dla nich skuteczny. Dlatego też, od tego, jaki narząd zmysłu jest przez daną osobę preferowany (wzrok, słuch, dotyk, smak, węch) zależy, do której grupy należy. Wyróżnia się trzy style uczenia się: wzrokowy, słuchowy oraz kinestetyczny.

Wzrokowcy lubią porządek wokół siebie, pamiętają dobrze kolory i rysunki oraz lokalizację przedmiotów. Mają problemy z zapamiętaniem nazwisk, tytułów, nazw

itp. Używają zwrotów: „ciemno to widzę", „zobacz, jaka piękna muzyka", „popatrz, jak łatwo to zrozumieć", „spójrz, jak to pięknie pachnie". Co więcej wzrokowcy najłatwiej uczą się czytając, patrząc na wykresy, tabele, schematy. Lubią rysować, robić notatki. Ich notatki są kolorowe i pełne haseł i kluczowych słów. Dobrze się uczą z filmów, slajdów czy zdjęć. Przeszkadza im natomiast nieporządek, ruch, przerywanie demonstracji słowami, długie objaśnienia (Sposoby Uczenia Się).

Słuchowcy lubią mówić i dobrze im to wychodzi. Uczą się, słuchając innych, słysząc w rozmowie samych siebie oraz dyskutując z innymi. Mogą mieć kłopoty z odczytaniem map i geometrią, za to dobrze zapamiętują muzykę, dialogi. Często używają sformułowań: „coś mi tu zgrzyta", „słuchaj, jakie to ciekawe", „posłuchaj jakie to dobre". Najlepiej uczą się słuchając innych, powtarzając głośno materiał, poprzez nagrywanie na dyktafon informacji, a potem przez ich odsłuchiwanie. Rozprasza go natomiast hałas, zbyt długie i szczegółowe teksty pisane, konieczność opowiadania o tym, co widzi, co czuje, zmuszanie do kontaktu wzrokowego (Sposoby Uczenia Się).

Kinestetycy najczęściej osoby refleksyjne, wrażliwe i spokojne. Uczą się, dotykając, doznając wrażeń na powierzchni skóry, używając rąk i palców, łącząc to, czego się uczą, ze zmysłem dotyku i emocjami. Używa zwrotów „czuję…", „mam wrażenie…", „nie nadążam za toną…". Najlepiej uczą się, gdy sami coś wykonują, bezpośrednie zaangażowanie, trzymanie czegoś w ręku, gestykulację, odgrywanie i przedstawianie informacji, eksperymentowanie. W nauce przeszkadza im konieczność słuchania długich wyjaśnień, mówienie o tym, co widzą lub słyszą, komentarz słowny w toku pokazu, zmuszanie do ciągłego pozostawania w bezruchu (Sposoby Uczenia Się).

Co odróżnia również od siebie poszczególne jednostki jest wyjątkowa mieszanka typów inteligencji, takich jak inteligencja: lingwistyczna, logiczno-matematyczna, muzyczna, wizualno-przestrzenna, cielesno-kinestetyczna, interpersonalna, intrapersonalna, przyrodnicza i egzystencjalna. Według teorii inteligencji wielorakich stworzonej przez Howarda Gardnera każdy człowiek posiada wszystkie dziewięć rodzajów inteligencji, jednakże niektóre są mniej, natomiast inne bardziej rozwinięte. Inteligencje te są charakterystyczne dla gatunku ludzkiego oraz pomimo naturalnego podziału sił inteligencji dla danego człowieka, można je rozwijać poprzez odpowiednią edukację (Suświłło, s.18).

Inteligencja lingwistyczna, inaczej językowa, charakteryzuje się zdolnością do mówienia i słuchania przejawiającą się w mowie i piśmie. Inteligencja logiczno-matematyczna to zdolność rozwiązywania problemów oraz operowania długimi łańcuchami rozumowań, rozumiana jako myślenie naukowe. Inteligencja muzyczna obejmuje zdolność słuchową, związaną z percepcją, komponowaniem oraz wykonywaniem muzyki. Inteligencja wizualno-przestrzenna to umiejętność wzrokowo-przestrzenna, która przejawia się w dokonaniach plastycznych oraz w dziedzinach wymagających wiernej pamięci wzrokowej lub/i rzutowania. Inteligencja cielesno-kinestetyczna pozwala wykorzystywać własne ciało do wyrażania emocji, przykładowo w tańcu, udziału

w grze, np. sportowej lub do wytwarzania nowego produktu. Inteligencja interpersonalna wiąże się z przewodzeniem, dostrzeganiem różnic miedzy ludźmi, odczytywania ukrytych intencji i pragnień drugiej osoby, a także rozumienia czy współodczuwania. Inteligencja intrapersonalna to zdolność do rozumienia samego siebie, podnoszenia poziomu samowiedzy, dostęp do własnego życia emocjonalnego, jak również możliwość rozróżniania, nazywania oraz zrozumienia własnych zachowań w celu kontroli nad nimi. Inteligencja przyrodnicza związana jest z rozpoznawaniem i kategoryzowaniem świata roślin, zwierząt oraz innych obiektów przyrodniczych. Inteligencja charakteryzuje się wrażliwością i zdolnością do zgłębiania problemów ludzkiej egzystencji, zarówno stawiania pytań jak i rozważania kwestii związanych z życiem, śmiercią i sprawami ostatecznymi (Suświłło, s.17-18).

3. Korzyści płynące z indywidualizacji w szkołach

Do ogólnych korzyści płynących z indywidualizacji kształcenia, jako najważniejsze można wymienić tutaj: podnoszenie aktywności i motywacji ucznia, danie poczucia bezpieczeństwa, pobudzenie ucznia do refleksji nad sobą, zapewnienie autonomiczności i samosterowalności, zapewnienie uczniowi poczucia docenienia, nauczenie ucznia jak najlepiej planować i przewidywać własną pracę, naukę, uczeń potrafi określić cele swojego działania, dostrzega ich sens, uczeń potrafi dostrzec swoje mocne i słabe strony, uczy się jak nad nimi pracować, uczniowie kształtują w sobie postawę otwartości i tolerancji dla odmienności, uczniowie akceptują samych siebie, w uczniach rośnie odpowiedzialność za własne kształcenie (Magda-Adamowicz, s.159).

Nieodłącznym elementem kształcenia jest ocenianie. Ocenianie oparte na indywidualizacji skupia się na odkrywaniu i wykorzystywaniu potrzeb dziecka do planowania potrzeb ucznia. Ocenianie kształtujące opiera się na informacji zwrotnej dla ucznia, a nie poprawie jego sposobu realizacji zadania. Nauczyciel akceptuje zachowania edukacyjne ucznia, natomiast preferuje refleksję nad możliwościami i powodami jego zmiany, zachęca go do kolejnych prób, poszukiwań, odmiennych interpretacji (Magda-Adamowicz, s.163-164).

Dla uczniów płyną następujące zalety z indywidualizacji oceniania: możliwość ujawnienia w klasie swoich mocnych stron, dowartościowanie, a przez to wzrost aktywności, uzyskanie świadomości własnych działań i możliwości ich modyfikowania, poczucie bezpieczeństwa w zakresie formułowania dróg nowych rozwiązań i sposobów realizacji zadań, koncentrowanie się uczniów na pozyskaniu własnej korzyści płynącej z zadań, zamiast formalnych wymaganiach, pobudzenie twórczej aktywności i otwartości na nowe wyzwania, poprawienie współpracy z innymi (Magda-Adamowicz, s.165).

Zdaniem Brunnera istnieje zależność pomiędzy poziomem motywacji a poznaniem. Dzieci nie powinny być pozbawione możliwości wykorzystywania ich naturalnych osobistych zainteresowań, motywów. Przede wszystkim działalność nauczyciela powinna się skupiać, niezależnie od indywidualnych zróżnicowań dzieci, na aktywności edukacyjnej ucznia. Wpłynie to na pobudzenie zainteresowania uczniów danym tematem, ale z różnych powodów (Magda-Adamowicz, s.165-166).

Korzyściami płynącymi z wprowadzenia indywidualizacji procesu dydaktyczno-wychowawczego do motywowania ucznia są: poprawienie jakości przyswajania wiadomości oraz umiejętności i ich wykorzystywania w praktyce, pozyskanie wewnętrznej potrzeby uczenia się, odkrywania, bycia aktywnym poznawczo, poczucie akceptacji, samorealizacji i bezpieczeństwa, wykorzystywanie i poszerzanie własnych zainteresowań dla celów edukacyjnych, wykształcenie w uczniach poczucia sprawstwa, posiadanie szerszej i głębszej refleksji poznawczej, dominacja aktywności własnej ucznia nad pozorną, nauczenie się odpowiedzialności za własną działalność edukacyjną (Magda-Adamowicz, s.167).

Aby jak najlepiej wprowadzić indywidualizację do nauczania przydatne jest zapoznanie się z określonymi zasadami postępowania. Istotne jest poznanie swoich uczniów, rzetelne rozpoznawanie specjalnych potrzeb edukacyjnych w oparciu o analizę jego szkolnej i psychologiczno-medycznej dokumentacji oraz informacje uzyskane z wywiadu z rodzicami/opiekunami (arkusze ocen, dzienniki, przebieg nauki na poprzednim etapie edukacyjnym, opinie/orzeczenie poradni psychologiczno-pedagogicznej, zaświadczenia lekarskie). Warto zapewnić odpowiednie działania terapeutyczne wzmacniające rozwój ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Istotna jest współpracowanie z poradnią psychologiczno-pedagogiczną oraz rodzicami, czy wprowadzenie uczniom pracy grupowej.

Ważne jest dostosowanie podstawy programowej pod danego ucznia. Nauczyciel biorąc pod uwagę specyfikę danego ucznia musi mieć również na uwadze, co generalnie utrudnia uczenie się: brak możliwości skupienia uwagi na przedmiocie (zjawisku, myśli), który nie jest bezpośrednio połączony z ich wyraźnym zaangażowaniem uczuciowym, brak dokładności w odbieraniu informacji, która nie jest dla danej jednostki interesująca lub jest zbyt szybko albo słabo i w nieodpowiedni sposób eksponowana, szybkie męczenie się przy wszelkich pracach wymagających zwłaszcza wysiłku umysłowego, fizycznego, trudność zapamiętywania otrzymanych informacji, zwłaszcza wówczas, gdy nie zostały one odpowiednio przekazane lub utrwalone, trudność dokonywania operacji myślowych opartych na drugim układzie sygnałowym, tzn. porównywania, różnicowania, uogólniania i abstrahowania.

Ułatwić wprowadzenie indywidualizacji w nauczaniu może zapewnić zapoznanie się z metodami wspomagającymi rozwój ucznia, takimi, jak: Metoda Dobrego Startu Marty Bogdanowicz, metoda 18 struktur wyrazowych Ewy Kujawy i Marii Kurzyny, czynnościowe nauczanie matematyki- profesor Zofii Krygowskiej. Pomocne

jest również indywidualne podejście do oceniania każdego ucznia, planowanie zajęć uwzględniając różne style uczenia się, pozostawienie chwili czasu na rozmowę z uczniami, pozyskanie feedback'u odnośnie materiału, określenie jasnych zasad oraz celów w klasie (Rafał-Łuniewska s. 18-38).

Wsparcie w wprowadzaniu indywidualizacji zapewnia korzystanie z podejścia Responsive Classroom. Skupia się ono na czterech głównych obszarach działań: zaangażowaniu w nauczanie, tworzeniu społeczności szkolnej, efektywnym zarządzaniu oraz świadomości etapów rozwoju uczniów. Pierwsze wyrażone jest poprzez stwarzanie przez nauczyciela ciekawych wyzwań poznawczych, które będą adekwatne do poziomu rozwoju ucznia. Drugi obszar badań skupia się na tworzeniu przynależności, łączności z innymi członkami grupy, co pozwala nabrać większej odwagi, porażki stają się mniej demotywujące. Trzeci obszar działań porusza się w uporządkowaniu zajęć przy jednoczesnym zapewnieniu autonomii uczniom. Czwarty obszar działań skupia się na obserwowaniu, analizowaniu oraz dostosowaniu metod pracy do rozwoju psychicznego i fizycznego uczniów (Janus-Sitarz, s.80-81).

Podsumowanie

Nadrzędnym celem edukacji jest wspomaganie dziecka w jego całościowym rozwoju (fizycznym, intelektualnym, estetycznym, emocjonalnym i duchowym) tak, by było przygotowane, na miarę swoich możliwości, do życia w zgodzie z ludźmi, z przyrodą i samym sobą. Nauczanie zindywidualizowane zatem to edukacja, która jest nastwiona na każde dziecko. Ma w swoich elementach: diagnozę potencjału i potrzeb oraz optymalne dostosowanie opieki, wsparcia i edukacji.

Literatura

Hamer Hanna. 1994. *Klucz do efektywności nauczania. Poradnik dla nauczycieli*. Warszawa: Veda.

https://masterschool.pl/posty/jak-uczyc-sie-skutecznie-4-style-uczenia-sie. [dostęp: 16.05.2024].

Janus-Sitarz Anna. 2017. *Każdy uczeń jest ważny. Indywidualizacja na lekcji języka polskiego*. Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS.

Karpińska, Anna. 2016. Indywidualizacja jako zasada i wartość w procesie kształcenia. W: *Encyklopedia aksjologii pedagogicznej*, red. Krystyna Chałas, Adam Maj, 428–434. Radom: Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne.

Konarzewska Anna. 2019. *Być (nie)zwykłym wychowawcą*. Warszawa: WFW.

Kuligowska Krystyna. 1975. *Problemy indywidualizacji nauczania*. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

Magda-Adamowicz Marzenna i Marzanna Farnicka. 2018. *(Nie)Codzienność indywidualizacji w przestrzeni wczesnoszkolnej. Inny w ławce szkolnej*. Toruń: Adam Marszałek.

Rafał-Łuniewska Jolanta. *Indywidualizacja nauczania a edukacja wczesnoszkolna*. Warszawa: ORE.

Reinhard Karolina. 2018. Indywidualizacja nauczania w szkole – możliwości i ograniczenia. Teoretyczny kontekst zagadnienia. *Teraźniejszość–Człowiek–Edukacja*, t. 21, 133–143.

Sposoby uczenia się. ore.edu.pl. https://ore.edu.pl/wp-content/uploads/phoca-download/pracownie/pamiec-i-mnemotechniki_sposoby_uczenia_sie.pdf. [dostęp:16.06.2024].

Suświłło Małgorzata. 2004. *Inteligencje wielorakie w nowoczesnym kształceniu*. Olsztyn: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski.

Wolny Helena. 1979. *Zasada indywidualizacji w nauczaniu języka polskiego*. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

Załącznik nr 2 do Rozporządzenia MEN z 14 lutego 2017 r. *Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej* (Dz.U. 2017, poz. 356), http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170000356/O/D20170356.pdf[dostęp: 15.07.2024].